

QVÆSTIO MEDICA,

QVODLIBETARIIS DISPVTATIONIBVS MANE DISCVTIENDA, IN SCHOLIS MEDICORVM,

die Iouis VI. Martij.

M. CAROLO LE BRETON, DOCTORE MEDICO, PRÆSIDE.

An ſenibus nocet meri potio?

I.

PERFECTA dicuntur animalia quæ commixtione corporum & ſeminum vtriuſque parentis generantur, & functiones edunt plures atque nobiliores, ideóque inſtructa ſunt partibus calidis & frigidis, vt ſuo concentu ſibi inuicem totique corporis moli temperiem concilient vitæ functionibus obeundis conſentaneam. Solidas partes fouet ſpiritus à corde perenniter affluens; is corde ipſo calidior eſt ſuæ originis momento, quum vteri calore accenſus operari incipit, hoc eſt ipſe non vivus vitam orditur. At ne ſuo in foco proprio ab æſtu euanidus vitæ continuandæ eſſet inutilis, mox inſpirati aëris & ſanguinis ab hepate illabentis copulâ illigatus, & ab illis refectus abit in liquorem arterioſum pulſatilem perpetui motus authorem in corde & arteriis, eôque duplici motu rurſus ardoris & ſordium impatiens, toto corpore prænſat vberius refrigerium & expurgationem; tum demum maximè temperatur cum ab arteriis

in ſolidas partes dilapſus pleno fruitur conſortio humoris primigenij temperatiſſimi & penè frigidi : interea illas viciſſim beat ſopitum in illis ſuſcitans ignem , & ab humore primigenio in ſpeciem vaporis vitalem euocat ſcintillam, quæ mox diditur in carnoſas. His ea lux niſi affulgeret etſi in ætate quâlibet nutritionis & accretionis gaudeant beneficio, illo tamen vitæ deſtituerentur ; vſque adeò tritum eſt ore Philoſophorum, elementa inter ſe diſſidentia mutuo complexu in gratiam ſobolis eximias ſuas qualitates complacare, ac præcipuè noſtro in genere calorem multo humore mitigatum vitam parturire. Cur eôdem quoque partu non ſemper enaſcitur ſanitas vitæ delicium ? Cur nonnulli cauſarij in pœnam & morbum viuaces ſunt ? Et contra non rarò accidit ſanis & robuſtis citò ſeneſcere & mori ? Scilicet alia ſunt vitæ & ſanitatis principia, quæ vt plurimùm conſentiunt. At illa interdùm alio modo diſpenſat fatum. Hoc verò ſibi accelerant homines quibus incautis neglectâ prorſus valetudinis curâ, cibo & potu intemperato veſci volupe eſt : præſertim ſi infirmi ſint & ſenes, quos maximè lædit victus ratio omnis calefaciens & exſiccans.

II.

MVS ex putri materiâ gignitur : cur equus ſimili modo gigni non poſſit naturæ arcanum eſt, quod mens noſtra nullâ ratione poteſt reuelare : majorem in equo ſi ais eſſe organorum apparatum, non perſuades ; hoc decus homini proprium eſt qui inter animalia præſtantiſſimus, quod ſit mentis particeps calidum innatum obtinuit vberrimum, & puriſſimum. Idcircò illi inſtaurando materiam ſuppeditat vmbilicus à matre probè ſubactam, quam fœtus naturæ nutu, non pellectus eſcæ voluptate, coquendi labore nullo, omnem ſibi apponit, neque nimiam neque parciorem, nullâque vehementi qualitate conditam. Ea eſt naſcentis in vtero caloris efficacia, eaque materiæ puritas, vt totus ferè migret in ſubſtantiam humidi primigenij. Infanti quoque in lucem edito pro vmbilicali liquore mamma lac reddit temperatiſſimum, neque tamen ab eo æquè prompta & luculenta fit incrementi aut roboris acceſſio natiuo calori in illâ ætate & totâ pueritiâ, quum nimio natiuitatis humore

demerſus lentiùs ſe mouens, cibum nequit ſuperare ſi nimius eſt vel robuſtus. In ſene rursùs multò major eſt natiui caloris infirmitas, cui exhauſto penè humore primigenio, aqueo exuperante marceſcunt viſcera, vel ſaltem eam quæ olim fuerat hepatis ſui benignitatem non experitur, ideóque minus firmâ vtitur valetudine. Vna ſupereſt beneficentia ſpiritus à corde influentis: hic verò multâ fæce conſpurcatus malignè lucet, maléque ſuo officio fungitur, vt illi ſuppetat vel optimi cibi vberior commeatus illum ægrè conficiet; quid non mali ab eo expectes ſi edulia ſolida vel potulenta ingerantur, quæ viribus polleant immodici caloris aut ſiccitatis? ea certè manebunt cruda, indigeſta, corrupta, & ab iis ſuccreſcet plurima excrementorum illuuies, per patentes vias & inania partium ſpatia oberrans, frequentiſſima & citiſſima vitæ pernicies dolore ſtipata, vt quæ à ſenili marcore paulatim obrepit doloris expers.

III.

SPIRITVS vitalis vbi calidum innatum integrat & vegetat temperatus eſt, is vitam aſſiduè fundit vſque ad mortem. At quoniam vt ignis ſic ſpiritus & vita ſine continuâ generatione ſubſiſtere non poſſunt, poſtquàm idem ſpiritus ſuum opus peregit, nempè aliquam vitæ particulam, neceſſe eſt vt aliam denuò inſtauret, aliud & omninò diuerſum nutritionis munus ab illo obiri. In iſto munere vehementiſſimè feruet partes ſolidas humoris primigenij cuſtodes pererrans, quin etiam illas perureret niſi illi moderando commoda quam plurima ſuppeditaſſet natura. Aër pulmones & arterias totius corporis & ſpiritum ipſum vbique temperat, neque id ſatis. Frigidi & humidi potus deſiderium inſuper additum eſt in animalibus viuiparis & pulmonem habentibus. Ita ne potus iſte pulmones temperet & ſpiritum, qui cum ſit natiui caloris portio nobiliſſima, quidquid aqueum eſt & prorſus frigidum & quidquid calidius eſt aut ſiccius faſtidit vt ſibi diſſocialia? Sanè potus non primò in pulmones delabitur, ne ſtillæ quidem aut roris more: ſed ventriculum ſubit pleno alueô. Hìc chylum diluit, temperat, nec non vbi ventriculi & venarum conſuetudine frigus ſuum infregit, ſanguinem quoque temperat,

388

qui deindè multo sero dilutus cordis & spiritus incendia mitiget. Ideò potus belluis aqua frigida vbique prostat. Hominem magis juuat sitim restinguere vino diluto quod humidum est & actu frigidum, simulque facultatem continet moderati caloris, quo citiùs & veluti compendio spiritus substantiam reficiat, vnáque illius æstum soletur: quod homini commodissimum est qui jugi mentis agitatione spiritus quam plurimos consumit. Neque tamen tam multiplex refrigerium, spiritui vitali temperiem vitæ perennandæ conuenientem valet conciliare. Is enim à cordis foco semper æstuans & siccus exit, nec cessat coctionum officinas si non perurere; exsiccare certè & infirmare. Sed quoniam eo modo est castigatus, infirmitas sensim obrepit & diù nullâ euidente labe, solâ temperamenti commutatione per inæqualia ætatum interualla & vices deprehenditur: sed tempore procedente cum primò affectum est hepar, dein ventriculus, tum chylum & sanguinem non benè subacta reddunt: & erunt crede mihi deteriora si merum propines; vt enim facilius est impleri potu, sic etiam lædi si in vitio fuerit, vt est istud potionis genus calidum nimis & siccum.

IV.

SVCCORVM è plantis stillantium vel expressorum alij prorsùs aquei apparent, alios facilè deprehendes exuberanti spirituum copiâ turgescere, & inter omnes maximè succum uvæ. Hanc vitis diù non sinit sapore acerbo vel acido immitem esse, vim caloris illi insitam promouent æstiui soles. Ab his excocta & maturescens diffluit succo dulci, musto nempè quod conflatum est vario & multiplici humore, crudo, vinoso, tenui, crasso, hunc fæcem & tartarum, illum vini florem nuncupant. In musto nullam inuenies particulam in quâ non sint confusa ista quatuor; nullam quoque esse puta in quâ non præualeat pars vinosa plurimo vbique fœta spiritu: cujus vis tantisper pressa mox erumpit & ignem concipit, omnesque totius musti particulas in totidem bullas & spumam agens, ab eo impura quæque segregat. Ab eâ ebullitione perfectâ coctione exit vinum, liquor limpidus purus immodicè calidus & siccus. Pu-

rum putum putares in vitro nitere spiritum. Is tamen deferbuit quum sepositâ & depressâ omni fæce diffusus quoquoversùm, & in minimas partes diuisus atque obsitus crudo humore qui etiamnùm in vino superest, inhibetur ne suo calore tactum feriat. Neque sic vinum desinit acuto & acri sapore linguam faucesque vrere, & interdum ventriculo quoque molesti ardoris sensum immittere, mox enim vt haustum est cæcus ille calor calori nostro additus, crudâ se exoluens materiâ vim accipit indomitam, quam vix ferant robusta juuenum viscera, nedum imbecilla senum, talem vini meri succum è cujus sinu liquidus ignis, titulo & specie aquæ ardentis educitur, an potum esse dicis? An alimentum? An medicamentum? Veriùs dixeris tabificum senibus venenum.

V.

QVISQVIS senectæ limen ingressus est, jam tùm incipiat salubri disciplinæ morem gerere, vtcunque viridi adhuc & benè habito corpore sibi videatur vitæ muniis facere satìs, suspectum habeat vigorem illum, qui breui elanguescens postmodùm concidet. Celari non potest ætas, cutis squallor, hebescens oculorum acies, & sparsa canis tempora satis admonent siccitatis & frigoris viscerum, & hæc jam tractanda esse molliùs humectante cibo & potu, qui etiam mediocri suo calore illa perfundens, natiui caloris vices obeat. Id agere plerique senes negligunt, jactantes se inconsulto medico liberiùs viuere assuetos, non posse id ætatis grauissimum consuetudinis imperium detrectare. Verumtamen vt prima validæ senectæ tempora sint ferendo pristino victus mori quod spectat ad solidum cibum, non ideò pariter impunè ferent meri potum cui anteactis ætatibus assueuerint. Quamobrem nisi eos vitæ satias tenet primo quoque tempore immutent consuetudinem illam prauam & à naturæ legibus abhorrentem. Naturam si nesciant immodica quæque & vehementia respuere, mediis & moderatis gaudere. Hoc illos docere poterant animalium ortus, natiuitas, vitâ, sanitas; liquet enim omnia naturæ munia & opera nonnisi largissimâ temperati humoris affusione elaborari & perfici: eademque intercidere &

corrùmpi, quoties benignum illum humorem vel haurit ſiccitas, vel immodicus calor adulterat. Iam de nutricatu, cùm totus pendeat à probâ chyli temperie, vbi eum ſiccus & feruidus meri halitus infecit vel aduſſit, ſpes nulla eſt ab eo qui concepto alieno calore patrium diſſipans, deinceps ſuccos omnes corporis perturbet & confundat. Hæc ſi minùs aduertant certè quod viſum & auditum quotidie fugere illos non poteſt, quàm multiplici & quàm graui infortunio mulctentur quicunque ſenes facti merum bibere non deſinunt. Illum excruciat arthritis dolorum omnium acerbiſſimus, qui tamen ſanitatem demolitur non vitam; huic poplites obortâ artuum duritie contrahuntur; hydrope multi pereunt, tabe plurimi; non paucis ictus ſanguinis ſpiritum intercludit, quos raro à morte redimit æternùm manſura paralyſis. Aſſiduo tremore nutant penè omnes: adeò impendent à mero morbi omnis generis tum calidi tum frigidi: omnium vna cauſa eſt infractus à mero neruorum tenor, quod fumis ſuis catarrhos ciens illos madefecerit, vel ſiccâ ſuæ fuliginis aurâ afflauerit. Miſerum eſt profectò calamitatis genus, à quo vindicari expeditum fuerat ſi mero aquam affudiſſent. Hac facili ope vino ſuæ laudes conſtarent, tanta eſt in eo ſic emendato lenitudo & ſuauitas, felix nutritio & quæ citò abeuntem ſpiritum reuocat, æquabilis ejuſdem ſpiritus in corde diffuſio lætitiæ parens, ad hæc mentis totiuſque corporis vigor, quæ vini beneficia nullus vnquam ſenex à mero obtinuit. Profectò vt quiſque minimo vino eoque diluto contentus eſſe aſſueuerit, ita fortunatam & longæuam vitam ducet maximè, qui ſecùs fecerit præſertim ingraueſcente ætate, illi quantulacunque vitæ penus reliqua ſit in corde, paruo ſpatio conſumpta peribit.

Ergo ſenibus nocet meri potio.

Proponebat Lutetiæ GVIDO CRESCENTIVS FAGON Pariſinus, A. R. S. H. M. DC. LXIV.